

[Indenrigs- og boligministeren.]

Bortset fra de nævnte hovedpunkter i forslaget, hvorom kommissionen ikke har været enig, er der vist for mig ikke grund til at komme ind på enkeltheder i lovforslaget, der svarer til kommissionens forslag med undtagelse af nogle forholdsvis ubetydelige ændringer, som for den overvejende dels vedkommende kun er af formel karakter.

Om forslaget til lov om ændring i loven om sundhedsvæsenets centralstyrelse skal jeg blot bemærke, at det kun drejer sig om ændringer, der er nødvendiggjort af ændringerne i apotekerloven; dog har man ved bestemmelsen i forslagets § 2, stk. 3 i slutningen, ønsket at imødekomme et indenfor apoteker- og farmaceutkredse længe næret ønske om, at sundhedsstyrelsen ved sin indstilling om besættelse af ledige apoteksprivilegier offentliggør navnene på de 3 efter sundhedsstyrelsens skøn bedst egnede ansøgere i alfabetisk rækkefølge.

Med disse bemærkninger vil jeg anbefale de to lovforslag til det høje tings velvillige behandling.

Formanden: Eksemplarer af de nu fremsatte lovforslag vil blive omdelt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om arbejdstageres opfindelser.

Valgt blev: *Lindberg, Heising, Carl P. Jensen, Lund Jensen, Peter Jørgensen, Kolbjørn, Hans Rasmussen, Ravn, Givskov Christensen, Søren Andersen, Vagn Bro, Heilesen, Conrad Kofoed, Adolph Sørensen, Hanne Budtz, Ninn-Hansen og Rager.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om forlængelse af lov om tillæg til bankloven.

Valgt blev: *Holger Eriksen, Boye Hansen, Poul Hansen (Kalundborg), Kai Jensen, Hans Knudsen, Mørk, Frede Nielsen, Lars M. Olsen, Himmelstrup, Niels Eriksen, Kr. Juul, Thisted Knudsen, Østergaard, Weikop, Rastvig, Reedtz-Thott og Steen.*

Den følgende sag var:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om forlængelse af lov om prisaftaler m. v.

Valgt blev: *Lars P. Jensen, Brodthagen, Poul Hansen (Kalundborg), Carl P. Jensen, Th. Mikkelsen, Lars M. Olsen, Sofie Pedersen, Hans Rasmussen, Anker Lau, Erik Eriksen, Niels Eriksen, Jørgen Gram, Ellen Poulsen, Weikop, Hanne Budtz, Halfdan Hendriksen og Rager.*

Den følgende sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til økonomi- og arbejdsministeren af Viggo Starcke.

(Forespørgslen findes i tidenden sp. 609).

Formanden: Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke til forespørgslens fremme som givet. (Ophold). Det er givet.

Man gik derpå til:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov nr. 416 af 12. juli 1946 om friskoler, om hjemmeundervisning samt om efterlønskassen for friskoler og efterskoler.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 623; fremsættelsen findes i tidenden sp. 580).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Horn: Dette lovforslag er en genfremsættelse. Det nåede kun at komme til første behandling i forrige samling, og jeg kan derfor i almindelighed henvise til de bemærkninger, som mit partis ordfører, den nuværende højtærede minister, dengang gjorde. De står at læse i folketingstidende 1952—53, spalte 3498 og fremefter.

Vi erkender, at friskolen efterhånden har fundet sit naturlige leje i vort skolevæsen, og at disse skoler dækker et naturligt behov ved siden af den store folkeskole. Vi nærer derfor heller ingen betænkelighed ved nu at give en noget lunere luft omkring friskolen, end den hidtil har haft. Vi er helt

[Horn.]

enige i, at friskolen har en naturlig opgave at løse indenfor vort skolevæsen. Når vi lige ser bort fra, at der måske er nogle uheldige tilfælde, hvor man har taget sig opgaver på, som ligger udenfor det, der er friskolens egentlige opgave, har de friskoler, vi har i dag, en pæn placering og kan være det salt, som den offentlige skole måske nu og da kan have brug for.

Jeg går ud fra, at vi fra alle sider erkender, at den 80 pct. grænse, som man fastsatte i 1946, og hvorunder staten ikke kunne gå, nu ligger fast i fremtiden, og at den ikke skal diskuteres oftere. Vi mener, at det er en rimelig ordning også på det økonomiske område at få fastslået, at de forældre eller de kredse, som står bag den pågældende friskole, er parat til at bringe økonomiske ofre for at få den særordning, som nu passer dem.

Med de ændringer, som nu er foreslået på det økonomiske område, og med den ajourføring, som finder sted på anden måde for at tilpasse loven til den udvikling, som er sket, også efter at vi i 1949 fik loven om folkeskolens styrelse og tilsyn, kan vi vel gå ud fra, at friskolen nu for en længere årrække fremover placeres i et roligt og solidt leje, således at denne skole kan stå ved siden af den almindelige folkeskole som udtryk for et frit skolevæsen her i landet.

Der kan måske være enkeltheder i de bestemmelser, som her foreslås, som man kunne ønske at kigge på i udvalget. Det skal vi gerne medvirke til, men vi er iøvrigt parat til at tage forslaget, som det er.

Nu vi taler om det, vil jeg gerne bede den højtærede minister ved lejlighed kigge på en ting, jeg fornylig blev opmærksom på. Der kan jo forekomme det tilfælde, at en privat realskole, som normalt er en selvejende institution eller er båret af en kreds på samme måde som de skoler, der her er tale om, har visse vanskeligheder ved at følge med i udviklingen både med hensyn til lokaler og med hensyn til at skaffe de rigtige materialer frem, og jeg vil derfor bede den højtærede minister om ved lejlighed at få undersøgt, om der er noget om, at de private realskoler nu skulle blive dårligere stillet i forhold til friskolerne. Jeg tænker ikke her på, at man skulle give de realskoler, som drives på mere eller mindre forretnings-

mæssig basis, bedre forhold, men der findes en række realskoler omkring i landkommunerne, som dækker et ganske naturligt behov, og det skulle nødtigt være sådan, at børnene derude, grundet på den pågældende skoles økonomiske forhold, skulle få en dårligere undervisning end den, der gives i tilsvarende skoler i byerne.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Kr. Juul: Jeg lagde mærke til, at den højtærede undervisningsminister, da han fremsatte det foreliggende lovforslag, udtalte anerkendende ord om friskolen. Disse udtalelser kan jeg give fuld tilslutning til; også jeg mener, det er en uomtvistelig kendsgerning, at friskolen stadig har sin betydning ikke blot for dem, der søger den, men friskolens betydning rækker udover selve friskolen og ind i folkeskolen.

Jeg finder i og for sig ikke anledning til at fremhæve den ene skoleform fremfor den anden. Der kan drives gode skoler indenfor såvel friskole- som folkeskoleformen, men en betingelse for, at skolens arbejde kan lykkes, er, at hjem og skoler finder hinanden i et frugtbart samarbejde. Man hører undertiden, hvor skolefolk samles til drøftelse af de foreliggende problemer, at der tales om opdragelseskrise og disciplinkrise. Hvis det er rigtigt, at vi befinder os i en krise af den art, og det skal jeg ikke benægte muligheden af, tror jeg ikke, det i første række skyldes skolen. Opdragelsen er først og fremmest hjemmenes sag, og jeg tror, der kunne være grund til at rette en appel til hjemmene ud over landet og fremhæve den kendsgerning, at opdragergerningen naturligt er henlagt til forældrene, og at der ingen fuldgod erstatning findes. Man risikerede måske at få det svar: ja, det er godt nok, men i Lovmagere inde på Christiansborg er ved at tage opgaverne fra os, I har en forfærdelig omsorg for den opvoksende slægt, næsten fra før den kommer til verden og forresten livet igennem. Noget er der vel nok om snakken, men trods alt er der plads til forældrene endnu.

Loven af 12. juli 1946 om friskoler gør pladsen større, og de ændringer, der nu foreslås, lægger vel endda yderligere lidt

[Kr. Juul.]

til, og jeg er ret sikker på, at der sendes mange venlige tanker til den højtærede undervisningsminister i anledning af lovforslaget. Jeg vil gerne hertil føje min personlige tak, ikke i og for sig fordi der er noget, jeg bør takke for, for det er vel egentlig kun en naturlig ret, der her sker fyldest. Vi er i dette lille land ikke særlig forvænt med lovgivning af denne art, og jeg skulle tage meget fejl, om vi ikke også, inden solen i dag går ned over Christiansborg, skulle opleve at se den højtærede minister fra en anden side end den, der her er vist.

Da et lignende lovforslag i foråret var til behandling i det daværende folketing, lagde jeg mærke til, at den nuværende højtærede undervisningsminister som ordfører for sit parti udtalte, at der burde være samme frihed for en klasselærer i den større skole, som friskolelæreren har i sin skole; jeg beder den højtærede formand om tilladelse til at citere ganske kort, det står i folketingstidenden 1952—53, sp. 3501 og fremefter:

„Vi burde i det hele indrette vor skolelovgivning som en rammelovgivning, der gav større spillerum endnu for de lokale myndigheder, forældrekrederne og de enkelte lærere“.

En udtalelse som denne varsler forår i luften for skolerne, og jeg vil gerne udtale det oprigtige håb, at den højtærede undervisningsminister ikke må vise sig at være en enlig svale indenfor sit parti, men at vi mange kan stå sammen og løsne de stive former, der tit kan være ved at kvæle livet i skolerne. Livet er nu engang så mangfoldigt, at det ikke kan leves, hvis det presses ind i faste rammer, og det ville være herligt, om der kunne blive en lignende bevægelsesfrihed i folkeskolerne, som vi har i friskolen.

Må jeg i denne forbindelse pege på et forhold, som tager sig noget urimeligt ud. Det sker jævnligt, når et lærerembede i folkeskolen skal besættes, at der er få ansøgere til embedet, tit kun nogle ganske enkelte, og det kan dreje sig om nogle, som i længere tid har søgt både her og dér, men er fundet uegnede. De får imidlertid af skoledirektionen betegnelsen kvalificerede. Ved siden af kan der så være en enkelt, der har gennemgået en anden uddannelse,

end der almindeligvis kræves for at blive ansat i folkeskolen. Han har måske virket som vikar på stedet et stykke tid og fået et sådant forhold til de stedlige skolemyndigheder og til forældrene, at de kunne ønske at beholde ham, men han får betegnelsen ukvalificeret og kan ikke ansættes på grund af de stive former, folkeskolen er gledet ind i. Vil man have en lærer, må man værs'go' tage en af dem, der har søgt fra sted til sted, selvom de ikke er egnede. Det er da helt urimeligt, at det er sådan, det skal da drive forældre med ansvarsfølelse over i friskolen. I tillid til, at der ligger en ærlig vilje bag de udtalelser af den højtærede undervisningsminister, som jeg har citeret nogle af, vil jeg gerne spørge den højtærede minister: Vil ministeren tage initiativet til at ændre dette urimelige forhold og overlade til de stedlige skolemyndigheder og forældrene at bedømme, om en ansøger er egnet eller ej, uanset hvilken uddannelse han har gennemgået? Det ville nægtelig være i god samklang med ministerens udtalte ønske om større bevægelsesfrihed for de lokale myndigheder og forældrekrederne.

Må jeg, inden jeg slutter disse skolebetragtninger, sige endnu en enkelt ting. Der er en opdragelsesform, der altid må være plads til ved siden af skolen, og det er opdragelsen til arbejde. Det at stifte bekendtskab med det praktiske arbejde og opleve arbejdsglæden i en tidlig alder er en værdi, der ikke let kan vurderes for højt. Det er også et godt grundlag for skolearbejdet, og det er en vældig ballast for de unge at gå ud i livet med. Det tror jeg der er fuld forståelse for i friskolekredse og også udstrakt forståelse for i folkeskolekredse. Den vestjyske skoleordning f. eks. peger jo i den retning. Det er klart, at dette problem er vanskeligere at løse i by end på land, hvor de naturlige forhold er egnede dertil, men jeg er sikker på, at den eller de kriser, som der tales så meget om, for en stor del skyldes, at opdragelsen til arbejde trænges mere og mere tilbage. Også her må hjemmene kræve deres ret og kende deres ansvar.

Angående de enkelte ændringer, der er foreslået i den gældende friskolelov, finder jeg ikke anledning til at gøre ret mange bemærkninger nu, idet jeg går ud fra, at

[Kr. Juul.]

der bliver lejlighed til at se på de forskellige ændringer i et udvalg. Jeg har bemærket den ændring angående den tilsynsførende ved friskolerne, at han fremtidig skal godkendes af undervisningsministeren. I og for sig skulle man mene, at det var tilstrækkeligt, når skolen som sådan var godkendt af undervisningsministeren, men det kan vi jo snakke om.

Så en enkelt bemærkning om tilsynet med hjemmeundervisningen. Ifølge den gældende lov føres tilsynet med hjemmeundervisningen af skolekommissionen i den pågældende kommune. Det kan godt volde — og jeg kender eksempler på, at det har voldt — nogen vanskelighed, og jeg vil i og for sig også tro, at det mange steder ligger sådan, at de stedlige skolemyndigheder helst ville være fri for den tilsynspligt, der her er henlagt til dem. Derfor vil jeg gerne i udvalget forhandle om dette spørgsmål, om ikke også tilsynet med hjemmeundervisningen kunne føres ad de samme linier, som tilsynet med friskolen iøvrigt.

Der tales i friskoleloven om tilskud til friskolen, og jeg har lagt mærke til, at den højtærede undervisningsminister ved en tidligere lejlighed har udtalt noget om, at nu var det blevet sådan, at den frie skole ønskede at være fire femtedel statsskole og kun een femtedel friskole. Jeg må tilstå, at jeg kan ikke rigtig godkende ordet „tilskud“ her. Jeg vil hellere sige det på en anden måde, som er mere rimelig. Jeg vil sige det sådan, at det, de frie skoler får, er jo ikke en gave fra nogen side; de får en tilbagebetaling på $\frac{4}{5}$ af det beløb, de vedkommende forældre har betalt til den offentlige skole, som de ikke bruger, og som de ifølge grundloven er fritaget for at bruge. Jeg synes, det er mere i overensstemmelse med de faktiske forhold at placere det på den måde.

Må jeg til slut sige, at den friskolelovgivning, vi nu er i færd med at ændre lidt ved, i hvert fald på de økonomiske felter, gælder jo også naturligt det tyske mindretal i Nordslesvig, og så kunne det ligge ret nær at fremsætte ønsket om — og det ønske kan jeg adressere til mindretallets repræsentant her i tinget — ønsket om, at den ordning, vi nu fra dansk side har givet det tyske mindretal i Nordslesvig, også kunne danne

skole for en mindretalsordning for det danske mindretal i Sydslesvig.

Med disse bemærkninger skal jeg slutte her, idet jeg anbefaler lovforslaget og kan tilsige venstres velvilje ved dets fortsatte behandling her i tinget.

Ninn-Hansen: Det lovforslag, der her foreligger, kan jeg på mit partis vegne tilsige velvillig behandling. Forslaget blev jo som nævnt af de tidligere ordførere behandlet her i tinget ved en tidligere lejlighed, hvor den daværende undervisningsminister, det ærede medlem hr. Hvidberg, havde fremsat et forslag, der her genfremsættes med enkelte ændringer. Jeg kan derfor i det store og hele henholde mig til de bemærkninger, der ved den lejlighed blev fremsat af mit partis ordfører, og kan tilslutte mig de foreslåede forbedringer, der opnås for friskolerne, at statstilskuddene øges, og at afregning hurtigere kan finde sted.

Jeg skal ikke ved behandlingen af dette forslag komme ind på folkeskolens problemer, således som ordføreren for partiet venstre gjorde det. Jeg vil blot sige, at jeg kan ikke følge den ærede ordfører, når han fremsætter ønske overfor den højtærede undervisningsminister om, at adgangen til, at kommunerne skulle kunne ansætte lærere, der ikke havde gennemgået den nuværende uddannelse, skulle øges. Jeg mener, at den bestemmelse, vi har i øjeblikket, hvorefter folkeskolelærere skal gennemgå en seminarieuddannelse, er fornuftig, og jeg kan altså ikke følge det ærede medlem her.

Det er naturligt, at det obligatoriske tilsyn med kristendomsundervisningen bortfalder for friskolerne, når det for folkeskolens vedkommende efter ændringen af skoletilsynsloven i 1949 er begrænset til en ret for sognepræsten eller en anden af biskoppen godkendt præst i vedkommende kommune til at overvære kristendomsundervisningen i pastoratets skoler. Selvom jeg kan se det fornuftige i at opnå overensstemmelse med folkeskolen på dette område, vil jeg dog ikke undlade at komme med et lille hjertesuk over den tendens, der herved fremkommer.

De formelle ændringer i nærværende forslag giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger. Der kan være grund til at drøfte nærmere den ændring, der er fore-

[Ninn-Hansen.]

slået i § 1. Jeg vil på mit partis vegne sige, at vi finder det forslag, der her er fremsat, fornuftigt, men vi vil gerne drøfte det yderligere og vil også gerne drøfte, hvor mange skoler det drejer sig om.

Til slut vil jeg gerne give tilslutning til de bemærkninger, det ærede medlem hr. Kr. Juul fremsatte vedrørende ønsket om, at de rettigheder, det tyske mindretal får i Nordslesvig, også bliver rettigheder, der kommer til at gælde for det danske mindretal i Sydslesvig.

Jørgen Jørgensen (Lejre): Da et lovforslag af omtrent samme indhold var til drøftelse her for et halvt år siden, gav jeg udtryk for de synspunkter, som råder i mit parti overfor friskolen her i landet, og jeg finder ingen grund til at gentage, hvad jeg dengang sagde. Jeg mener, at den grundtvigske friskole løser en opgave, som har været af stor betydning for det samlede danske skolevæsen, og at det er rimeligt og naturligt, at denne skole økonomisk bliver sådan stillet, at der åbnes muligheder for, at befolkningsgrupper uden hensyn til deres økonomiske stilling kan få deres børn undervist i en sådan skole, hvor en tilstrækkelig interesseret forældrekræds står bag. Og når der nu også her i dag er talt om en krise i skolen og om opdragelseskrise og andet, som man jo ikke kan lukke øjnene for at der er noget om, så kan man måske også sige, at friskolen med den interesserede forældrekræds bag sig giver en mulighed for undervisning og opdragelse, som den offentlige skole godt kan lære noget af. En opdragelseskrise i den offentlige skole kan ikke løses af skolen eller lærerne alene, den kan kun løses, når forældrene, der sender børnene i den offentlige skole, efterhånden i højere grad, end det synes at være tilfældet nu, forstår, at de har også et ansvar, først og fremmest et ansvar for, at deres børn får noget ud af skolegangen. Denne interesse hos forældrene er det jo, der har givet friskolen den stærke stilling, som den har.

Jeg kan anbefale lovforslaget, også med den enkelte ændring, som den nuværende undervisningsminister har indføjet, og som kun går ud på, at undervisningsministeriet får en støtte udefra i sine afgørelser med hensyn til, hvilke skoler der bør falde ind

under friskoleloven. Det har været en almindelig regel i undervisningsministeriet og praksis gennem mange år, at forudsætningen for at få tilskud efter friskoleloven var den, at det drejede sig om en egentlig skole, ikke en underskole for en eksamensskole, men en skole, der underviste børn i alle aldersklasser. Om denne regel helt er opfyldt, kan det måske være vanskeligt at fastslå overfor de enkelte skoler, og det er sikkert ikke nogen skade til, at undervisningsministeriet får en støtte fra skolekredse til at bedømme de enkelte ansøgninger og afgøre, om de falder indenfor lovens rammer.

Jeg har ingen indvendinger at gøre, heller ikke i spørgsmålet om tilsynet med kristendomsundervisningen. Når man viser forældrene i en friskolekreds den tillid, som man viser i lovforslaget her gennem valg af eget tilsyn, må det være en selvfølge, at dette tilsyn også omfatter kristendomsundervisningen.

Jeg vil gerne medvirke til, at lovforslaget bliver gennemført. Der er jo nogle praktiske ting af økonomisk karakter i lovforslaget, som har betydelig interesse for friskolens arbejde, og det var ønskeligt, om disse spørgsmål ret hurtigt kunne blive afklaret. Jeg kan på mit partis vegne tilsige ministeren en velvillig indstilling overfor lovforslagets gennemførelse.

Alvilda Larsen: Mit parti har givet sin tilslutning til friskoleloven af 1946, vi har også givet vor tilslutning til den senere revision af denne lov, og jeg vil blot henvise til de bemærkninger, som mit partis ordfører fremsatte angående loven i foråret. Ved den lejlighed fremhævede mit partis ordfører spørgsmålet om den eventuelle nødvendighed af at se på, om der var en tilstrækkelig sondring i loven mellem de egentlige friskoler og andre skoler. Jeg ser nu, at den nuværende undervisningsminister har taget dette spørgsmål op; jeg kan udtale mit partis tilfredshed med den ændring, der er sket i § 11, og jeg kan på mit partis vegne give tilsagn om vor medvirken til gennemførelsen af dette lovforslag.

Søren Olesen: Mit parti har altid ønsket, at den offentlige støtte til undervisning blev givet ligeligt til de offentlige skoler og til private skoler, derunder friskolerne, idet det

[Søren Olesen.]

jo er rigtigt, som det ærede medlem hr. Kr. Juul sagde, at betalingen fra befolkningens side sker ligeligt over skatterne, og derfor må der også være lige ret til de midler, som bagefter gives til støtte for undervisningsformål. Vi kan derfor kun glæde os over det foreliggende lovforslag, som atter betyder et lille fremskridt i den retning; jeg må sige, at denne ligestilling forsåvidt nu er gennemført, idet der vel må bevares en lille rest af økonomisk indsats fra deres side, som ønsker en friere styreform for deres skole. I den forbindelse er det også glædeligt, at der med hensyn til efterløn og pensionsforhold skabes bedre vilkår for friskolens lærere, hvorigennem der vel også åbnes en bedre adgang til pensionsret, hvis de eventuelt senere skulle gå over i den almindelige folkeskole.

Jeg kunne ønske at sige et par ord om den form for kontrol med hjemmeundervisning, som findes. Nu er det vel kun i meget få tilfælde, at hjemmeundervisning finder sted i vore dage; men jeg mener dog, at en kontrol her mere må bero på et almindeligt skøn end på en prøve, idet det jo er ret ugørligt for dem, som skal afholde en sådan prøve, at have tilstrækkeligt kendskab til barnets evner og derfor til, hvilke mål det vil være muligt at nå. Det er jo en ret svag udformning, når der står, at undervisningen skal stå mål med, hvad der almindeligt kræves i folkeskolen. Vi, der har med det praktiske skolearbejde at gøre, ved, hvor stor forskel der er på de mål, som eleverne her når, og jeg mener derfor, at en kontrol med hjemmeundervisning mere må bero på det almindelige indtryk af, om børnene virkelig får en undervisning, end den skal være afhængig af en prøve, som det er meget vanskeligt at gennemføre på et retfærdigt grundlag.

Med disse bemærkninger vil jeg gerne tilsige min og mit partis støtte til lovforslaget.

Undervisningsministeren (Bomholt): Jeg takker de ærede ordførere for deres velvillige indstilling overfor forslaget. Det er jo et forslag, der — således som det ærede medlem hr. Horn siger — har et perspektiv, et roligt perspektiv fremover. Forhåbentlig lykkes det os nu at give friskolerne virkelig tryk i arbejdet.

Det ærede medlem hr. Horn gjorde opmærksom på, at der var visse private realskoler, selvejende institutioner og kommunale realskoler, der havde ondt ved at følge med i udviklingen med hensyn til materielanskaffelser o. lign., og det ærede medlem ønskede undersøgt, hvorledes disse skolers stilling nu vil blive i forhold til de friskolebevillinger, vi her giver. Jeg skal foretage en sådan undersøgelse.

Det ærede medlem hr. Kr. Juul var inde på meget omfattende problemer om opdragelseskrisen og disciplinkrisen. Jeg tror ikke stedet her er til en indgående drøftelse af disse komplicerede spørgsmål, men jeg er enig med det ærede medlem i, at opdragelseskrisen ikke skyldes skolen, men hjemmene; den skyldes i hvert fald ikke lærerne, måske i nogen grad de ugunstige betingelser, hvorunder der arbejdes, lokalemangel m. v. Men iøvrigt har det naturligvis sammenhæng med, at en gammel livsstil er ved at bukke under, og en ny livsstil endnu ikke har udformet sig.

Det ærede medlem gik ind på folkeskolens anliggender og nævnte et par udtalelser, jeg ved tidligere lejligheder har fremsat, udtalelser, som jeg gerne vil bekræfte: klasse-læreren i den store skole bør have samme frihed som klasselæreren i den lille skole. Jeg mener, en skolepolitik just må sigte imod et sådant mål, at læreren i den store skole virkelig får frihed i sit arbejde.

Det ærede medlem nævnte en anden ting, jeg skal have sagt: at skolelovgivningen bør være en rammelovgivning, der giver større spillerum for lærere, forældre o. s. v. Det tror jeg er det helt rigtige synspunkt. Vi bør i så vid udstrækning, som det overhovedet er muligt, gøre skolelovgivningen til en rammelovgivning, for at der kan være den størst mulige frihed til indenfor denne ramme at udforme skoletyper og skoleformer, således at skolebilledet bliver så rigt nuanceret som overhovedet muligt.

Og endelig kom det ærede medlem hr. Kr. Juul i forlængelse af disse citater ind på spørgsmålet om ansættelse i folkeskolen af lærere uden læreruddannelse. Der er jo her et voldsomt tryk på myndighederne for tiden, også på undervisningsministeriet, idet små sogne, navnlig på grund af lærermanglen, simpelthen ikke kan få kvalificeret lærer-

[Undervisningsministeren.]

kraft, og så spørger det ærede medlem: Vil det ikke være rimeligt at give en sådan frihed, at kommunen kan ansætte også en mindre kvalificeret kraft i lærerembederne? Jeg vil meget advare imod, at vi her springer over gærdet, hvor det er lavest, thi selv om det i øjeblikket kan synes, som om en mand kan klare skoleopgaverne til fuld tilfredshed, så ved vi trods alt ikke, hvorledes det stiller sig i det lange løb. Det, det gælder om, er jo ikke friheden til ansættelse af den ukvalificerede lærer, selvom han muligvis har kunnet fængsle børnene, nej, spørgsmålet er, hvorledes vi i det lange løb giver børnene de bedst mulige udviklingsbetingelser, og her tror jeg, man må fastholde det høje mål, de høje kvalifikationer, som dansk læreruddannelse repræsenterer. Jeg tror også, man skal vise hensyn til de unge, der kvalificerer sig på vore seminarier, således at der ikke her sker en afsvækelse.

Det ærede medlem ønskede enkelte rettelser, som han nærmere redegjorde for, herunder spørgsmålet om ordet „tilskud“; det ærede medlem kunne tænke sig at lade det erstatte med „efterbetaling“. Det er et spørgsmål af rent formel karakter. Jeg vil finde det naturligt og rimeligt at anvende de i finansloven normalt anvendte udtryk også i denne lovgivning. Men lad os se på det!

Det ærede medlem hr. Ninn-Hansen havde et lille hjertesuk i anledning af ændringen vedrørende kristendomsundervisningen. Jeg tror ikke, det bør være mere end et lille hjertesuk. Slige forhold, som her omtales, vil aldrig få deres endegyldige løsning i nogen lovparagraf.

Det ærede medlem hr. Jørgen Jørgensen (Lejre)s udtalelser om forældrekredsens betydning kan jeg helt og fuldt tiltræde, og jeg takker det ærede medlem for den positive argumentation i anledning af de af mig indførte ændringer.

Det ærede medlem hr. Søren Olesen kunne tiltræde det statstilskud, der her gives de frie skoler. Jeg håber, det ærede medlem i forlængelse af dette tilsagn også vil stemme for at bevilde pengene, når de skal bruges.

Iøvrigt skal jeg bidrage mit til, at det udvalg, der åbenbart ønskes nedsat, kan arbejde hurtigt og effektivt.

Kr. Juul: Man får det indtryk af ministerens udtalelser her om ansættelse af lærere, som ikke har den uddannelse, der normalt kræves for at blive ansat i folkeskolen, at de pågældende kunne komme ind under betegnelsen ukvalificerede. Jeg er ikke sikker på, at det holder i livet. Men det er iøvrigt ikke det, jeg er ude efter her, jeg er blot ude efter ministerens synspunkter med hensyn til, hvorvidt det bør overlades til forældrekredsen eller de stedlige skolemyndigheder at bedømme, om en lærer er kvalificeret eller ej, eller om det stadigvæk skal ligge i undervisningsministerens hånd.

Undervisningsministeren (Bomholt): I friskolen gælder der jo et særligt forhold for lærerne. En kreds af forældre slutter sig sammen om en mand, de har tillid til, og der er et konstant og levende forhold mellem lærer og hjem, idet skolen så at sige er et anneks til hjemmene. Her afløser dette frie vekselspil enhver kontrolordning, som man iøvrigt indenfor et stort organiseret skolevæsen naturligt må betjene sig af. Det er muligt, at „ukvalificeret“ er et for stift udtryk, men jeg vil dog mene, at når det drejer sig om læreruddannelse, bør en sådan uddannelse fastlægges for hele landet, fastlægges gennem folketingets beslutning, og således at et vist minimumsmål fastholdes med hensyn til kvalifikation. Thi hverken det ærede medlem eller jeg ved jo, hvad de, der ikke har den tilbørlige uddannelse, i det lange løb magter, og er det ikke til syvende og sidst børnene, som man må tage et afgørende hensyn til ved bedømmelse af dette forhold?

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling

vedtoges uden afstemning.

Horn: Jeg tillader mig at foreslå, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer.

Uden forhandling eller afstemning
vedtoges dette forslag.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ungdomsundervisning m. v. (ungdomsskoler, aftenskoler, fortsættelsesklasser, efterskoler, landbrugsfaglige skoler, brevs skoler, fritidsforanstaltninger).

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 465; fremsættelsen findes i tidenden sp. 582).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Horn: Det her foreliggende lovforslag blev jo, ligesom det forslag vi lige har behandlet, fremsat i slutningen af forrige samling, og jeg kan derfor i det store og hele henholde mig til de bemærkninger, som mit partis ordfører dengang, den nuværende højtærede undervisningsminister, gjorde til lovforslaget. Der er kun sket den reelle ændring, at § 3, som var udformet af ungdomsskolekommissionen, var pillet ud af det forslag, der blev stillet i foråret, og den er nu sat ind, således at forslaget fremtræder i den skikkelse, som det havde i ungdomsskolekommissionens affattelse.

Udover at henvise til de bemærkninger, der blev gjort dengang — de findes i folketings-tidenden for 1952—53, sp. 3514 ff. — vil jeg gerne gøre nogle bemærkninger om den diskussion, der siden har været ført om lovforslaget rundt omkring i interesse-rede kredse, fordi den har berørt centrale punkter, som vi også må beskæftige os med fremefter. Her er vi i den heldige stilling, at Danmarks Lærerforening og Dansk Ungdomsskoleforening har haft lejlighed til, siden lovforslaget var til behandling her sidst, at holde deres årsmøde og give udtryk for deres syn på forslaget. Det er tiltrådt af de to organisationer, og her vil jeg lægge megen vægt på, at Dansk Aften- og Ungdomsskoleforening enstemmigt har tiltrådt forslaget. Det er jo en organisation, der består dels af lærere, som virker i aften- og ungdomsskolens tjeneste og i anden ungdomsvirksomhed, dels af folk, der har med administrative anliggender at gøre, således

at alle sider i hele dette område er dækket af denne forening. Det er derfor med ikke ringe vægt foreningen taler, når den udtaler sig om disse ting; det er de folk, der arbejder i marken, der her har taget stilling.

Et af de centrale spørgsmål, som har været under diskussion, angår kommunalbestyrelsens indflydelse, idet man mener, at den skulle blive for ringe. Den bliver den samme, som den hidtil har været, idet 2 medlemmer af ungdomsnævnet skal vælges af kommunalbestyrelsen indenfor eller udenfor dens midte. I virkeligheden giver det nye forslag dog kommunalbestyrelsen noget større indflydelse. Efter forslaget vælger kommunalbestyrelsen, udover de allerede nævnte 2, indtil 8 medlemmer af ungdomsnævnet efter indstilling fra forskellige organisationer; skulle man fra kommunalbestyrelsens side være ængstelig ved nogle af de indstillede, har man altså lov til at vrage, selvom jeg vil gå ud fra, at det bliver undtagelsen, at en kommunalbestyrelse ikke tager hensyn til organisationernes indstillinger. Men den har altså denne mulighed, og derfor må man sige, at kommunalbestyrelsens indflydelse faktisk bliver større efter det nye forslag end efter det gamle.

Ja, vil man sige, men der er tillagt nævnet altfor store beføjelser; det kan jo nu i en række tilfælde iværksætte foranstaltninger, uden at kommunalbestyrelsen kan forhindre det, og det er dog den, der skal skaffe pengene. Jeg synes nu ikke man kan stille det op på den måde. Det er forsåvidt rigtigt, at nævnet, ungdomsnævnet, som det nu skulle hedde, får betydelig større beføjelser, end det har nu, men det er ifølge selve livets lov, at det er blevet sådan, idet man jo ikke kan have en ordening, der muliggør det for et mere eller mindre vrangvilligt kommunalråd at afvise, hvad der kommer på dette område. Når vi her i tinget gennemfører love til støtte for denne undervisning eller andre foranstaltninger til gavn for det kulturelle arbejde, kan det ikke være sådan, at flertallet i et enkelt